

Delaj, nabiraj, pomnožuj.

Letna plača 1 for. 50 kr.
Društveniki dobivajo
list brezplačno.

Učitelji in nepremožni
kmetovalci plačajo
le po 75 kr.

Slovenska čebela.

Družbeni list za prijatelje čebelarstva

po Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Primorskem.

Obseg: Opravila pri čebelnjaku meseca septembra. — Čebelarstvo v letošnji Dunajski razstavi. — Postave in zankazi o čebelarstvu. — Brezmatičnost panja. — Nekaj od voska.

Opravila pri čebelnjaku meseca septembra.

Poglavitna žetev medu iz ajdovega cvetja in paperkovanje iz cvetečega jesenskega resja je ta mesec končana. Zdaj pride poglavitno delo za prihodnje leto na vrsto; zdaj namreč mora čebelar presoditi, kateri panji bodo za med, kateri pa za pleme čez zimo. Prav je, kar previden čebelar stori, da panje tehta, ter si težo vsacega panja zapomni. Spod 10 pfd., kar je malo in zadostuje le pri posebno vgodnih okoljčinah, naj se noben panj za pleme ne pušča; zato recimo rajši, da srednja, pravilna teža plemenega panja bodi 15 pfd.; ker nekaj tehtajo čebele, nekaj satovje. S panjem vred, kateri ima navadno 9 do 12 pfd., naj tehta vsaki za prezimovanje odločen panj 25 pfd. To bodi srednja, pravilna ali normalna teža navadnega slovenskega panja. Tega pa nočemo trditi, da velja taka teža za vsaki panj; je znabiti za ktereга premalo, spet drugi preživi z manjšo težo. Umen čebelar mora sam vse okoljščine presoditi n. pr. koliko tehta panj nov ali star, iz debelega ali tankega lesa, koliko je čebelno satovje staro, ali mlado i. t. d.

Prelahkim panjem pa z mladim satovjem in rodovitno matico se pomaga s pitanjem. Pri naših navadnih panjih z nepremakljivim satovjem je pač težavno pomagati; kdor hoče pomagati s polnim satovjem, ga mora kolikor mogoče blizo blizo gnezda dajati; al kakó težavno je delo! Dostikrat se z medom ves panj pomaže, zlasti če je čebelar dela malo vaje; če ropnice to ovohajo, dostikrat več škode storijo, kakor čebelar dobrega z vsim svojim medom, ali še celo panj končajo. Če se z tekočim medom obilno pita in če je vreme toplo, se lahko zgodi, da matica zalego nastavlja; treba bi je bilo med pitanjem pripreti, pa v navadnem panju kakó težavno! Panji, kateri imajo blizo žrelica, veliko praznega prostora in so satovje v sredi panja začeli, malokdaj dobro prezimujejo.

Panjem s premakljivim satovjem se vé da je veliko lažje pomagati. Težkim panjem se vzame polno satovje in se v prelahke obesi. Le toliko je paziti,

da se polni sati kolikor moč blizo gnjezda obesijo, potem pa drug za drugim manj polni. Če se je to o pravem času zgodilo, (v sredi tega meseca) si čebele samé méd bližej gnjezda prenesejo. Kdor pa hoče s tekočim medom pitati, naj da veliko na enkrat n. pr. 1 pfd. med tem pa, kakor je bilo že rečeno, naj matico pripré, kar se v premakljivem satovji brez velike težave lahko zgodi.

Tudi je še opomniti, da naj se v čebelnjaku bolj lahki panji na sredo denejo, na vsako stran pa bolj težki, ker takó imajo čebele toplejše v panji. Za zimo naj se dobro vse zapaži, kakor že vsaki umen čebelar vé, s suhim mahom, z mehko otavo, še najboljši pa z pezdijem. Kolikor toplejši, toliko boljši.

Tega meseca je treba dostikrat na čebele paziti zavolj ropnic, kakor spomlad na roje. Zlasti naj čebelar gleda, da ne bo brezmatičnih panjev v čebelnjaku imel, ker taki so vselej najprvi na vrsti. Tudi osé in sršeni so dostikrat zeló nadležni; zato naj se žrelica primašijo, da so le za kaki palec odprta, poznejše je tudi $\frac{1}{2}$ palca zadosti. — Prazno, pa lepo satovje naj se skrbno spravlja, ker drugo leto prav pride.

Čebelarstvo v letošnji Dunajski razstavi.

Doslednost je lepa čednost; vodstvo razstave pa prav veliko zatajevanja zavolj nje ni trpelo. Od začetka je bilo popolno prepovedano žive čebele v razstavo pošiljati; in ker so nadležni čebelarji mislili — se vé da svojo misel tudi izrekli — da bi se malo dalje vendar kak samotni prostorček dobiti dal, je vodstvo tudi to odreklo, ker se je rojev balo. Kaj pa da potem ni nobedin nič poslal, le v „Galicijski kmetijski hišici“ se je nahajal Dzierzonov panj — prazen. Pa sv. Ambrož, zavetnik čebel, je vedil svoje varovanke vendar v razstavo spraviti — če tudi skrivaje. Nekega dne zapazimo v „avstrijskem šolskem poslopji“ tri panje živih čebel. Eden teh je trikrat rojil in — Avstrija se ni majala — bilo je tedaj šest čebelnih panjev takó srečnih, da so Dunajsko po vsem svetu razglašeno razstavo vidili. Drugo čebelarstvo orodje, kterege je bilo obilno, je bilo po prostoru razstave raztreseno. Da bi bilo kje vkup na primero in poduk, kaj še! tam smo ga našli, kjer bi se ga gotovo ne bil nobedin nadéjal. Povemo toraj, kar smo vidili.

Ogerska akademija Starigradska je poslala nekaj Dzierzonovskih panjev s prav lepim rezlanjem. Da so toplejši, obdajajo panj okolj in okolj pletenice iz slame, ali bičja. Prelep panj je poslal mizar Rajmund Friedrich iz Šopronjskega okraja (Ogrsko) Medunosne cvetlice, posebni sovražniki čebel: razne ptice, škodljivi metulj i. t. d. vse je lepo vloženo delo, da bi ga človek le gledal. Ne velja več, ko — 300 gold!

Lep pregled daje razstava Dunajskega čebelarstva društva. Človek bi komaj verjel, da je tu, kjer je treba toliko nasprotnih težav premagati, toliko prijetlov čebelarstva. Izpostavili so: G. Schifter, méd, vrisk ali jesih iz medú; medico in dišeče medeno žganje; g. J. Klein méd iz raznih dežel in raznih

cvetlic; g. pl. Lacher na pol izdelani panj, da je vsaki lahko vsega pregledal. Ovit je z dvojno slamnato vrvijo, kar bi zamogel vsak brez kake posebne priprave za 1 gld. narediti. Gater stareji, tajnik društva, se je za razstavo veliko trudil in tudi res lepe reči izpostavil. N. pr. najboljši čebelni kadilnik (za klor in eter, kar je malokterim čebelarjem še znano) vsakoršnje čebelno orodje; mnogovrstne izdelke iz medu in voska, n. pr. Visnjak, 12 let stara medica in neko knjižico o medu in njegovih lastnost. Iz Českega je poslal gosp. Schubert prav lepo malan Dzierzonski panj. Velja le 15. gld. (Njegov navadni Dzierzonski panj stane 6 gld.); tudi neki drugi panj iz Sibinje (Hermannsstadt) lepo zrezlan velja 15 gld. Prav pripravne in lepo delane panjove je izpostavil pastor Kühne iz zg. avstrijskega. Zaviti v biče veljajo po 6 gld.

Najbolj po nizki ceni, pa zanesljivo delajo panje na Tirolskem. Pripovedovali so mi od revnega mizarja, da mu je nekdo delo naročevaje 200 gold. s pismom poslal; pa rokodelc — revež — mu jih nemudoma nazaj pošlje, ter dostavlja, da ime že toliko dela, da naročenega bi ne mogel prav kmalo izdelati, ptujega denarja pa noče imeti, dokler ni delo storjeno. Je po svetu kaj dosti takih rokodelcev? Ko ravno tak poštenjak se nam je priporočal mizar Alojzi Vintel iz Inšpruka; tudi čebelarsko društvo na Forarlberskem. G. Moric Filtl je lepo skrbel za spremen; da bi ne bili vsi panji leseni, je svoje v povoščeno platno oblekel.

Med vsemi Avstrijskimi izpostavljavci so se pa odlikovali Kranjci; tako je baron Rothschild lepo zbirko vsega čebelarskega orodja poslali; potem Ambrožič iz Mojstran, kateri svoje roje po čebelni teži (1 pfd. po 2 gld.) cení. Razkazuje tudi 5' dolg čebelni poslušavnik, kateri ne mara je bolj mikaven pogledati, kakor potrebin.

Nemčija je veliko poslala in si je vedla lep prostor za razstavo pridobiti. Vodstvo kmetijske družbe Bavarske je poslalo gotovo najlepši panj. Narejen je gotiško, zalšajo ga cvetlice in lilije; za obrazek se vidita dva medveda, ki ravno čebele mesarita. Ernest Protze iz Lokvice pri Draždani nam priporoča svoje panje iz probkove skorje (iz ktere so naši navadni zamaški) po 21 tolarjev! Smo radovedni, koliko jih bo spečal.

Iz Šlezvig-Holstajna je poslal nekdo panj iz stisnjene šote. Čebelarsko društvo iz Hasije išče kupca za svoj lepo pomalan panj, ki ga cení samó — 175 tolarjev! Gosp. Valter iz Brandenburga je izpostavil železna stiskavnica ali preša, ktera dela srednje satovne stene, na ktere so celice prilepljene.

Vsi romčeki so enaki, ter merijo $9\frac{1}{2}$ pal. širokosti, razloček je le, da avstrijski čebelarji za prostor med satovjem z zarezo skrbijo, nemški pa z malimi iglicami, ktere v romčke zabijajo.

V lopi za kmetijske mašine zelo skrit tiči panj. F. Borysowsky-a iz Moskve, in ni družega, ko škrinja na štirih nogah z ročaji. Stene so dvojnate in merijo $2\frac{1}{2}$ palca debelosti. G. Mona iz Belinzona v Švici je poslal iz slame narejen panj, kateri je z dratom vezan in velja 2 franka t. j. 80 kr. a. v. Laško je nepotrebno veliko in prav zamotanih strojev ali mašin za čišenje medu poslalo in

neko društvo Milan-sko pavilon s steklenimi stenami. Laški čebelarji imajo pa spet od družih različne romčike, namreč le zgornjo dilico z stranicami z nekakimi podporami. Priporočat tega ne moremo. Naj omenim iz Laškega še L. Sartori-a tri malane podobe, vsaka ima dva štirivogalna čevlja velikosti in stane vsaka le 300 gld. — Znabiti jih pri vas kdo kupi! Prva kaže čebelo od prvega začetka, do mnogih bolezin in smrti, tudi trumo čebelnih sovražnikov; druga kaže v malih, komaj dva palca velikih podobicah razne opravila čebelarja; tretja pa pridelke čebelarstva in njih rabo pri raznih obrtnijah. Iz Angležkega je poslal le major V. Aug iz Dover-a okoren Dzierzonski panj.

Prav prijeten čebelnjaček za 8 panjev je poslal nekdo iz Danskega, ktereга vnanje stene so vse z rezano slamo pokrite. Znotraj je vse premakljivo, da se zamore vsakemu panju prostora dati, kolikor se hoče.

Če vso poslano čebelarsko stvarino — menda nismo nič zanimivega zgrešili — primerjaje pregledamo, lahko rečemo, da ni nič posebnega, kar bi omikan čebelar iz knjig in časopisov že pred ne bil vedil. (W. L. Z.) Dr. Ledy.

Postave in zaukazi o čebelarstvu.

(Iz tednika c. k. ministerstva za kmetijstvo 1870).

Kdor hoče prav presoditi, ali je postava, kakor je nasvetovana od odbora, občnega zbora čebelarjev v Solnemgradu, za avstrijske dežele potrebna ali ne; dalje kaj je posebnim razmeram primerjenega, ali bi bilo treba spremeniti; ali kaj sicer bi bilo treba še storiti k pridru in varstvu čebelarstva bi mogel natanko vediti, ktere postave zdaj v posamesnih deželah veljajo in kakošna je razmera čebelarstva do družih kmetijskih oddelkov.

Natanjčne vednosti vsega tega še resnično pomanjkuje, in trohico postav, ktero tu podamo, kaže, kakó potrebno je dalje v tej reči pozvedovati.

Staro pravstvo šteje čebele, če so iz oblasti gospodarja všle, med divjačino; zovē se „divji črv.“ Tract. de iuribus incorporalibus 13. marca 1679 (cod. austr. th. III.)

Ko je lovstvo postalo samostalno, od zemljiškega posestva ločeno, pravo deželnega gospoda ali grajščin, je vstalo veliko preprirov o čebelah med posestniki in lastniki lovstva. Mnogo zaukazov je bilo treba, kateri so posestnike in čebelarje branili proti tirjatvam lovstvenega lastnika n. pr. toliko sprav in poravnav nadvojvoda Ferdinand Karl na Avstrijskega l. 1653, cesarja Leopolda 1690 v mejni grofiji Burgav. V takih spravah je bilo lastnikom lova prepo vedano v lastni hosti kakega posestnika najdene čebele vzeti, ali sadno drevje na polji posekati in si čebele prisvojiti. Tako ugodno, kakor v teh spravah, pa čebelarjem postavodajalstvo ni bilo povsod. Mnogo posebno pravstvo, ali pravice grajščin 16. in 17. stoletja, prisojujejo le grajščinam pravico čebelarstva, kmetji niso smeli kar nobenih čebel imeti, koliko manj se s čebelarstvom pečati.

Pravica do najdenih čebel ali ušlih rojev je bilo zelo omejena, ali pa se je moglo veliko od njih plačati. Pozneje je bil že napredek, da je smel lastnik na tujem posestvu roj ogreniti, pa postava veljeva: „Potem naj ga tam na mestu pustí, dokler pové posestniku in ga s satom medú odkupi.“

Stari pravoslovni viri prisojujejo najdene čebele včasih posestniku, včasih tistemu, ki jih je najdel, včasih zapovedó delitev najdenca. Zakonik (bürgerl. Gesetzbuch § 384) daje prednost posestnikom, osnova že pred navedenega društva nemško-avstrijskih čebelarjev pa gré na roke najdniku.

Še veliko bolj kakor take postave so čebelarstvo tlačili obilni, razni davki. Zraven davka od medú in voská se je tirjala še desetina kmalo od pridelka medú in voská, kmalo od čebel, deseti panj. Tú in tam je gospod tirjal še druge brezimne davke. Vrh tega je prišel še sosed in lastnik sosednih njiv, po kterih so čebele letale in strd nabirale, ter ali nov davk tirjal, ali pa čebele imeti prepovedal.

Še le postave cesarice Marije Terezije in cesarja Jožefa II. so čebelarstvo tlačivnih sponj oprostile in ga pospoševale. Te postave očitno pričajo, kako se je njena vlada marljivo pečala za vse oddelke kmetijstva in ljudskega blagostanja, da si tretji del vladarskih let huđe, pogubivne vojske po njenih deželah razsajale, ter vničevale, kar je njena blaga skrb podložnim podelila.

Njeni patent (odprto očitno povelje) 8. aprila 1775 (glej Kropatschek zgod. M. Terezije 7. zv. str. 204) je pravo odrešilno pismo avstrijskega čebelarstva. Začetek se glasi: Velik prid, ktereга marsikteri pridnih podložnih pri čebelarstvu dobí, ter s tem davke za potrebe države odraja, me je nagnilo, da hočem ta imenitni hranilni del z materno skrbjo po naših deželah razširjati in podpirati. Zato hočem pripomoči, kar je čebelarstvu v pospeh, pa tudi odstraniti, kar ga zadržuje. Zapovedujem toraj:

1. Da se na stroške državnega zaklada ustanovi na Dunaju glavna šola za čebelarstvo, ktero sme vsaki prosto obiskovati, ter se brezplačno potrebnih věd znanstveno in dejansko pridobiti;
2. da se manjši učilnice za čebelarstvo ustanovijo na spodnjem Avstrijskem in na Marskem, ter pozneje tudi v drugih krajih in deželah, ker količnega kraja in druge okolščine dopuščajo;
3. za zdaj je le tema dvema dež. vladama zapovedano, kar naš patent ukazuje;
4. naj ima toraj vsaka vlada dotičnih dežel za svojo poglavitno dolžnost čebelarstvu vsako potrebno varstvo nakloniti;
- 5 in 6. druga določila za čebelarske učilnice;
- 7 in 8. v večo spodbudo za čebelarstvo, ga oprostimo desetine za vse večne čase;
9. kjer čebelarji želijo svoje čebele na cvetečo ajdo pripeljati, se sme brez motenja posestnikovih pravic toliko bolj zgoditi, ker čebele rastlinam nobene škode ne storijo; posestniku naj za neškodljivo pašo malo plačujejo, vendar, od panja ne več, ko po 2 krajcarja;
10. od prepeljanih čebel se ne sme ničesar tirjati, kakor de potnino;

11. naše podložne zagotovljamo, da na čebelarstvo ne bomo nikoli kakega davka nalagali, tudi ne dopuščali, da bi kdo v občni ali osebni prid kakoršni koli davk nakladal, ampak vedno in povsod ga hočemo varovati, braniti in podpirati;

12. nadjamo se tega tudi od vsih góspok in ne dvomimo, da bodo zboljšane okoljščine svojih podložnih za svoj lastni dobiček spoznali, ter si prizadevali vbožnemu kmetiču pomagati, da bo od čebelarskih učilnic obilniši dobiček imel in saj zamogel prvi panj — začetek zboljšanja — si omisliti;

13. iz enakega namena tù očitno izrečemo in hočemo, da vsakemu podložnemu je prosto si čebel omisliti, kolikor hoče in da v temu mu ne sme nikdo nasprotovati. Gosposke in vradniki naj se nadjajo naše posebne milosti, kateri svoje podložne v tem opraviu podpirajo; pa tudi nasproti naše velike nemilosti, kateri bi v temu svojim podložnim kakor koli zapreke delali, ali njih dobiček prikrajševali;

14. dovolimo lastniku čebel, da sme zgubljene roje 24 ur tudi po ptujem posestvu iskati, ter jih od vsakega nazaj tirjati; stroške pa, ktere bi znabiti kdo za roj imel, mora povrniti;

15. prepovedujemo čebele družega pomoriti bodi si s kakoršnim koli izgovorom hoče, sicer se mora škoda dvakrat povrniti. Tudi ropnice naj se ne pokončujejo, ker se lastni panji z drugimi pomočki lahko škode varujejo;

16. s čebelnim tatom se bo po vsi ojstrosti postave ravnalo Art. 94. § 11 in sicer naj takega sodnije po svoji dolžnosti sodijo, kader koli se to hudodelstvo izve, naj bi tudi tožnika ne bilo. Tiste gosposke in sodnije pa, od katerih prevelike prizanesljivosti bi se nam naznanilo, bodo še poseben ojster odgovor imele.

(Dalje prih.)

Brezmatičnost panja.

Duša vsega panja je matica. Dokler je ta pri moči, je tudi v panju red, rodovitnost in delavnost; če pa matice ni, je tudi vsega tega konec, konec tudi panja pred ali potlej, če se mu hitro ne pomaga. In vendar se čebelarju nobena nadloga večkrat ne primeri, kakor je brezmatičnost. Umen čebelar mora tedaj dobro poznati, kdaj je panj brez matice; dobro mora vediti tudi pomočke, če noče tje v en dan delati in dostikrat veliko škodo trpeti. Poglejmo toraj najpred vzroke brezmatičnosti panja.

Vzrok brezmatičnosti umen čebelar že takó vé, tedaj se pri temu ne bomo dolgo mudili. Da jih tù omenimo, naj bo le začetnikom v poduk, kateri ali dotičnih knjig nimajo, znabiti so jim še neznane, ali čebelarstvo še le začeti mislijo. Matica lahko odmrje, kakor vsaka žival, ali zarad starosti, ali zarad kake nesreče. Včasih si panj mlado matico sam preskrbi, včasih mu je mora čebelar preskrbeti. Če matica umrje pó zimi ali zgodaj spomlad, kadar panj ali nobene zalege še nima, ali pa že prestaro, zadelano, otanejo brez matice, dokler mu je čebelar ne preskrbí. Večkrat si je pa panj sam zgoji n. pr. vsaki panj,

kteri je prvi roj dal, je kaki dan brez matice; nesreče pa to nič ni, ker je že stara mati poskrbela, da hiša ne ostane brez mlade mater — gospodine. Marsikteri čebelar še znabiti ne vé, da ima takrat panj brez matice v čebelnjaku. Nevvarniše pa je pri drugih, tretjih rojih. Tù se primeri, da o zmešnjavi vse matice z rojem gredó, ter izrojenec brez matice in zalege ostane. Tudi se po prvem ali drugem roju primeri, da ostale matice v boju za samogospodinstvo druga drugo ranijo, tedaj vse odmrjó; škodo mora le spet panj trpeti. Tudi se primeri, da čebele same iz nepotrpežljivosti matično zibelko kakor neugodni plod pokončajo in takó same sebi nerednost in pogin nakopajo. Ravno tako se lahko kakor vsaki živeči stvari nesreča splava prigodi, ter se le zavrzek porodi. Če se kdaj dva različna roja: prvi in drugi vkup vsedeta, so večji del vse matice pomorjene, če se hitro ne razločita.

O ženitvanskem izletu (o prašenji) se veliko matic pogubi. Lahko jih prevelika sapa zanese; pretrudne popadajo v travo ali kakoršen koli neugoden kraj; dostikrat jih ptice vlové; če ravno kake čebele rojijo, z rojem potegnejo, ter pri občnem veselju pozabijo na svojo dolžnost in nesrečo, katero lahkoživke panju napravijo, ter v ptujega pridejo, ker se vé da bodo brž zabodene; tudi se je že primerilo, da so matico po prašenji lastne čebele zamorile — da tudi drugikrat, kakor se čebelarju dozdeva, brez vzroka. In res tudi učeni do zdaj nobenega gotovega vzroka ne vedajo; le vgiba se to in uno, česar pa tù ne bom našteval. Naj le povem, kar baron Barlepš o temu piše: „Enkrat sem o nekem preiskovanju prav močnega panja sat, na kateremu je matica sedela, zunaj panja na stran naslonil, ko mahoma umorjena na tla pade, dasi je bila ravno kar vsa živa in zdrava. Kaj je bilo tega krivo? Znabiti kaki preprih, znabiti je sat kaki solnčni žarek prenašlo obsijal, ter so preplašeno v naglici zamorile i. t. d. kdo bode vganil pravi vzrok?

Enake nasledke kakor brezmatičnost ima nerodovitnost ali trotovnost matice. Vsaki lahko vé, da panj je zgubljen, bodisi da matice nima, ali pa če ima tako, ktera ali le trotova zalega leže, ali pa nobene. Če matica ni bila oprášena, leže jajčica vse eno (če je sicer popolno zdrava) pa le troti se zležejo. Enako se zgodi v starosti; trotovo seme poide, matica še jajčica leže, pa le nerodovitne, trotove. Natanjčniji poduk v tem prepustimo učenim naravoslovcem. Naj rajši tù še nekaj družega omenim, kar zlasti priprosti čebelarji ne vejo. Primeri se namreč večkrat, da čebelar nobenega znamenja brezmatičnosti ne zapazi, ali panj dasi ima zalego, vendar bolj in bolj hira, dokler ne ostane družega, ko peščica čebel, prazno satovje in troti. Kaj je temu vzrok? Navadna čebela trote leže. Navadne, delavne čebele so one, ženskega spola, kakor matica; vemo namreč, da iz vsake čebelne celice se lahko matica izleže, da le zalega prestara ni, iz trotovih celic pa nikoli. Vidil je pa že tudi marsikdo, da res navadna čebela jajčica leže. Naravoslovci so take čebele preiskovali, ter jajčnjak sicer našli, semenska mošnjica pa je tako skrčena, da oplodenje po trotu ni mogoče. Naravoslovci mislijo, da je taka čebela blizu matične zibelke z boljšo hrano odgojena bila, ter se naravno bolj razvila. Bodisi kakor hoče; gotovo je, da navadne čebele zamorejo trotova jajčica leči in da take čebele — lažimate

se nahajajo le v brezmatičnih panjih. Kadar si brezmatičen panj nikakor več matice iz zalege izgojiti ne morejo, takrat imajo zalego ležečo čebelo za matico; če jim daš zalego, si matice ne bodo izlegle, in če jim daš celo godno matično zibelko, jo brz razjedó da se matica ne izleže in če jim daš tudi rodovitno matico, jo umorijo. Tako tedaj takim čebelom ni pomagati, kakor če se posreči, da lažimatico zapazimo in zataremo. Sploh pa moramo reči, da take čebele so še zmiraj zastavice, ter ne vemo kdaj bodo popolno rešene. (Dalje prih.)

Nekaj od voska.

Iz Stockhardt-ove kemije,

Vosek je znan vsakemu človeku, znabiti pa ne tako znano, kakó veliko voska je na svetu. Vosek je dvojni rastljinški in čebelni. Rastljinški vosek se po malem nahaja v vseh rastlinah n. pr. po bliščečem listju ali perju. V Japnu in južni Ameriki je po nekterih rastlinah toliko voska, da rastljine kar stiskajo (prešajo) in kuhajo, ter takó vosek izločujejo. Mora ga res veliko biti, ker je tudi v kupčiji znan in se kupuje in prodaja kot rastljinški ali japonski vosek. Zakladavci ali oskrbovalci navadnega nam znanega medu so pa naše čebele, ktere ga iz rastljinškega cvetja izsrkajo, predelajo in si z njim svoje stanovanje podzidajo. Ta vosek ali bolj prav voščine pa še niso čist vosek, ampak ga je treba še le očistiti. Dobivamo ga iz kuhanih voščin s tem, da se po tiskavnici loči, kakor tekočina od druge nerabljive tvarine. Mlajše in lepše, ko so voščine, več in lepši je tudi vosek; starejše pa ko so voščine, ali znabiti še celo po nemarnosti čebelarja plesnive, toliko manj in slabši je tudi vosek. Zato naj bi čebelarji pazili, da satovja predolgo v panju ne pustijo, ker s tem sami sebi škodo delajo; tudi čebele starega satovja ne ljubijo, ter se večji del slabo ponašajo — spet druga škoda za čebelarja —; posebno pa naj ne bodo tako zanikrni, da bi voščine brezskrbno v kaki kot vrgli, ter jih celo leto črvu in plesnobi pokončevati prepustili. Iz take šare je malo in slabega voska in še kolikor ga je, nima nobene cene. Iz mladih in zdravih voščin se dobi prav lepo rumen, dišeč vosek, kateri se vsaki čas lahko prodá.

Vosek se tudi vbeli, kakor platno; bel vosek je veliko bolj trd, kakor prvotni rumeni. Rumeni vosek se stopi pri 62° C, beli še le pri 70°.

Rabi se vosek takó mnogovrstno, da bi bilo komaj naštetí — malo katero obrtništvo, da bi ga prav nič ne potrebovalo; največ ga vendar podelajo svečarji za svečavo v cerkvi in zunej. Raznemu olju primešan, daje tudi razne zdravilne obliže in mazila. Papir v raztopljenem vosku namočen, je posebno dobra roba za vsakoršno posodo zavezovati, od ktere bi radi zrak in vlažnost odganjati. Če hočemo mehki vosek imeti n. pr. za cepljenje i. t. d., mu je treba malo terpentina primešati.